

istoric cert sau ipoteză, mov pentru legendă sau poveste. De asemenea, a asociat sugestiv și lămuritor harta unei zone geografice cu imaginea fotografică din dronă și cu fotografia terestră a respectivului arial. Toate color! Uneori, imaginea unei zone turistice este înlocuită cu fotografia acesteia de pe o carte poștală ilustrată din ultimul secol. Sugestiv, ingenios și stimulat!

În cursul corectării și tipăririi ghidului au rămas în text câteva greșeli (la pp. 5, 6, 35, 52, 83, 88, 115), care nu afectează însă cursul logic al prezentării turistice a reperelor ZMBT și pot fi ușor eliminate la o nouă tranșă sau ediție a cărții. Mai era necesar, pentru o rapidă orientare a turistului în ghid și pe teren, un indice general antroponimic, toponimic, hidronimic. De asemenea, o bibliografie generală minimală, cu *site*-uri tematice de pe Internet, pentru o corectă poziționare în timp și spațiu în ZMBT.

—► *Vatra Noastră Românească*, XVIII, nr. 30 (51), serie nouă, aprilie - iunie 2018, Botoșani, 28 p.

Un nou număr al cunoscutei reviste botoșănene, devenită anul acesta "*majoră*", informează în continuare cititorii fideli despre principalele evenimente aniversate în trimestrul menționat. Astfel, **a 140-a aniversare a recunoașterii Independenței de Stat a României prin Tratatul de pace de la Berlin.**

În Constituția modernă a României de la 1 / 13 iulie 1866 nu s-a făcut nici o referire, directă sau indirectă, la suzeranitatea / protecția tributară a Imperiului Otoman și la garanția colectivă a marilor puteri europene, amintită în tratatul de pace de la Paris (18 / 30 martie 1856), în Convenția de la Paris (7 / 19 august 1858), în alte documente referitoare la Principatele Unite în ianuarie 1859. România era independentă *de facto*, însă *de jure* era încorsetată prin prevederile actelor diplomatice amintite și printr-un tribut de factură medievală de 914.000 lei. Se impunea, cu strictă necesitate, proclamarea Independenței de Stat și recunoașterea ei pe plan internațional. Certificatul de naștere al României Independente putea fi recunoscut pe cale pașnică, diplomatică, de concertul marilor puteri europene, sau prin tratat de pace, în urma participării României la un război victorios anti-otoman.

Un nou puseu al Problemei / Chestiunii Orientale (situația internă și externă de criză a Imperiului Otoman, "*omul bolnav al Europei*") s-a declanșat în 1875 la sudul Dunării, în Peninsula Balcanică, aproape de granița sudică, fluvială, a României, prin răscoalele anti - otomane din Bosnia - Herțegovina (1875 - 1876) și Rumelia orientală (1876), prin războiul anti - otoman al sârbilor și muntenegrenilor (1876). În acest context balcanic și central - european anti - otoman, favorabil românilor, guvernul liberal condus de Ion C. Brătianu, cu Nicolae Ionescu, apoi cu Mihail Kogălniceanu la Ministerul de Externe, din vara anului 1876 a încercat să obțină recunoașterea pe cale pașnică, diplomatică, a Independenței de Stat a României, de către concertul marilor puteri europene. Eșuarea acestor demersuri a obligat conducerea României, în frunte cu domnitorul Carol I de Hohenzollern - Sigmaringen și primul - ministru I.C. Brătianu, să ia în calcul varianta a doua,

participarea țării la un război victorios anti - otoman sud - dunărean, în condițiile diplomatice - militare în care Rusia țaristă proiecta o intervenție de forță în Pen. Balcanică, pentru *“ajutorarea fraților sud - slavi”*, pentru creșterea influenței rusești în zonă, slăbirea imperiului padișahilor și amenințarea directă a capitalei sultanale Istanbul. Această atitudine pro - independență a României a fost întărită și de poziția anacronică a conducătorilor otomani, care au promulgat o nouă constituție otomană la 11 / 23 decembrie 1876, prin care țara noastră a fost declarată parte integrantă a imperiului sultanilor, cu statut de *“provincie privilegiată”*, încălcându-se flagrant statutul de autonomie tributară recunoscut de capitulațiile acordate de sultani domnitorilor români în secolele XV - XVIII și de tratatele bilaterale zonale sau europene în secolele XVIII - XIX.

În acele condiții externe și ale creșterii valului național de obținere a independenței statale prin luptă, s-a încheiat Convenția militară ruso - română de la București, semnată la 4 aprilie 1877, prin care comandamentul și trupele rusești au obținut dreptul de a tranzita România către frontul de luptă sud - dunărean, cu plata tuturor cheltuielilor de transport, cazare, hrană, armament, alte necesități de către guvernul rusesc. Împăratul Alexandru al II-lea și guvernul rus s-au angajat să respecte statalitatea și integritatea teritorială a României. Conducătorii otomani au început războiul împotriva românilor, prin bombardarea unor localități de pe malul stâng al Dunării (21 aprilie / 3 mai 1877), iar Adunarea Deputaților, la 29 aprilie / 11 mai 1877, ulterior Senatul la 30 aprilie / 12 mai 1877, au declarat starea de război cu Imperiul Otoman.

Drept urmare, peste câteva zile, la 9 / 21 mai 1877, în sesiunea extraordinară a Adunării Deputaților, la București, ministrul de Externe român Mihail Kogălniceanu a răspuns interpelării deputatului Nicolae Flea, pronunțând un răsunător discurs, în care a declarat: *„În stare de resbel, cu legăturile rupte (cu Imperiul Otoman) ce suntem? Suntem independenți, suntem națiune de sine stătătoare. (...) Așadar, domnilor deputați, nu am cea mai mică îndoială și frică de a declara (...) că noi suntem o națiune liberă și independentă”*. După discursul electrizant al lui M. Kogălniceanu, Adunarea Deputaților a votat o moțiune, cu următorul conținut: *„Camera, mulțumită de explicările guvernului asupra urmărilor ce a dat votului ei de la 29 aprilie (/ 11 mai 1877) anul curent, ia act că resbelul dintre România și Turcia, că ruperea legăturilor noastre cu Poarta și independența absolută a României au primit consacrarea lor oficială”*. Moțiunea a fost aprobată cu 79 de voturi pentru și 2 abțineri. În aceeași zi, ca urmare a interpelării senatorului Alexandru Orăscu și a răspunsului lui Mihail Kogălniceanu, Senatul a votat o moțiune cu atitudine identică, votată în unanimitate de senatorii prezenți și citită oficial de Dimitrie Ghica. A doua zi, la 10 / 22 mai 1877, domnitorul Carol I a ratificat proclamarea Independenței țării, votată cu o zi în urmă de Parlamentul României.

Fig. nr. 1: 9 / 21 Mai 1877 - Discursul ministrului de Externe Mihail Kogălniceanu în fața Adunării Deputaților de la București, în care subliniază fără echivoc starea de independență statală a României în relațiile cu Imperiul Otoman

Fig. nr. 2: Basorelief reprezentând momentul proclamării Independenței României, la 9 / 21 Mai 1877, în cadrul Adunării Deputaților de la București

A urmat participarea glorioasă și victorioasă a armatei române, condusă de domnitorul Carol I, pe frontul balcanic anti - otoman (iulie 1877 - februarie 1878), unde a dovedit încă o dată virtuțile combative seculare strămoșești, prin victoriile de la Grivița, Rahova, Plevna, Opanez, Belogradcik, Smârdan, Vidin, încoronând cu lauri pe câmpul de luptă și de onoare 10.000 de eroi (morți, răniți, dispăruți) de toate gradele, funcțiile, armele, de la soldat și simplu sanitar până la colonel și doctor, cu toții înscrși în Cartea de Aur a Neamului Românesc. Tratatul de pace ruso - otoman s-a încheiat la Yeşil - Köy (San Stefano), lângă Istanbul, la 19

februarie / 3 martie 1878, fără participarea delegației române. Puterile semnate au recunoscut Independența de Stat a României, cedarea de către otomani a Dobrogei, Deltei Dunării și a Insulei Șerpilor către Rusia, care și-a rezervat dreptul de a le schimba în viitor cu cele trei județe sud - basarabene Cahul, Ismail, Bolgrad, riverane brațului nordic dunărean Chilia, aflate în stăpânirea Moldovei / Principatelor Române / României din 1856, urmare a Tratatului de pace de la Paris, după încheierea Războiului din Pen. Crimeea.

Parlamentul și guvernul român au respins articolele referitoare la schimbul forțat și abuziv de teritorii, anterior amintit, ale Tratatului de la Yeşil - Köy (San Stefano), iar celelalte mari puteri europene au fost nemulțumite de neparticiparea la discutarea articolelor tratatului ruso – otoman de la 19 februarie / 3 martie 1878. Ca urmare, marile state europene au convocat un nou congres la Berlin, cu participarea Imperiului Rusesc și a celui Otoman, începând cu 1 / 13 iunie 1878. După o lună de discuții și tratative oficiale și oficioase, România ne-fiind din nou admisă la un congres european unde se decidea și viitorul acesteia. Prin tratatul de pace de la Berlin, semnat la 1 / 13 iulie 1878 (la exact 12 ani de la promulgarea Constituției neatârării *de facto*), marile puteri europene au recunoscut Independența de Stat a României, câștigată eroic, pe câmpul de luptă și de onoare din Pen. Balcanică, și încorporarea Dobrogei, Deltei Dunării și Ins. Șerpilor în statul românesc, în condiția acceptării anexării sudului Basarabiei de către Rusia și acordării cetățeniei române tuturor locuitorilor țării care nu se aflau sub protecția altor state, indiferent de religie și etnie (art. 43 - 46).

Independența de Stat a României a fost recunoscută de Imperiul Rusesc, de cel Austro - Ungar și de cel Otoman în octombrie 1878. Ulterior, după modificarea (în octombrie 1879) a art. 7 al Constituției din 1866, în sensul prevederilor articolelor referitoare la România din Tratatul de pace de la Berlin, și celelalte mari puteri europene au recunoscut neatârarea statală românească (Italia în noiembrie 1879, Germania, Franța, Marea Britanie în februarie 1880).

Recunoașterea Independenței de Stat a României de către marile puteri continentale a conferit țării noastre un nou statut juridic, politic, militar, economic, cultural, religios etc., devenind subiect de drept internațional, acceptat de concertul european și mondial. În consecință, proclamarea României ca regat și a lui Carol I ca rege au fost măsuri firești și necesare în noul context european post – Berlin. Pe plan intern, reformele necesare au intensificat modernizarea generală a societății românești în treimea de secol pe care o putem numi La Belle Epoque roumaine, cu luminile și umbrele ei. România Independentă a fost, de asemenea, magnetul politico – național care, succesiv, a unificat teritorii românești cu autohtonii lor, desăvârșind statul național unitar între granițele României Mari.

Legătura între 9 /21 mai 1877 și 1/ 13 iulie 1878 este evidentă, logică, legică, determinată cronologic. Una fără alta nu ar fi existat. O atitudine și un act de suveranitate internă au fost completate și confirmate cu o procedură și un document de amplitudine internațională. Realpolitik exclude romantismul. Prin urmare, aniversarea a 140 de ani (pe stil vechi) de la proclamarea internă, unilaterală, prin act de voință națională, a Independenței de Stat a României la 9

mai 2017 trebuie corelată cu aniversarea a 140 de ani (tot pe stil vechi) de la recunoașterea internațională a neamului românesc la 1 iulie 1878 (a se vedea și: *Historia, 1877 – 1878: Cucerirea Independenței, între patriotism și dibăcie politică*, an XVII, nr. 184, mai 2017, București; Corneliu - Mihai Lungu, „*Independența de Stat și Regatul României în conștiința europeană*”, în *Tribuna Învățământului*, anul LXIX, nr. 1439 (3319) / 7 - 13 mai 2018, București, pp. 1, 14).

*

Pe lângă semnificația românească a zilei de 9 Mai, mai amintesc încă două rezonanțe europene ale amintitului reper cronologic.

9 Mai 1945 - Ziua Victoriei împotriva Germaniei hitleriste. Astfel, în dimineața zilei de 9 mai 1945, la ora 02,00, a intrat în vigoare al doilea document oficial de capitulare necondiționată a Germaniei hitleriste, semnat la Berlin, la 8 mai, de reprezentanții URSS, Marii Britanii, SUA și Franței, din partea aliaților, de feldmareșalul Keitel, generalul Stumpf, amiralul Friedeburg, din partea învinșilor. La 7 mai 1945 a fost semnat la Reims (Franța), primul document oficial de capitulare necondiționată a Germaniei hitleriste, de către reprezentanții URSS, Marii Britanii, SUA și Franței, pe de o parte, ai Germaniei înfrânte (feldmareșalul Jodl, amiralul Friedeburg, generalul Oxenius), pe de altă parte. Încetarea totală a luptelor s-a aplicat la 8 mai, ora 00, 00 - marcând sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial în Europa. Ca urmare, statele din apusul Europei sărbătoresc *Ziua Victoriei la 8 Mai*, iar țările din centrul și răsăritul Europei *la 9 Mai*.

Fig. nr. 3: 9 Mai 1945 - Trupele Armatei Roșii sărbătoresc victoria împotriva Germaniei hitleriste, în Berlinul devastat – Poarta Brandenburg

Fig. nr. 4: Informația așteptată de cinci ani și opt luni în Europa și în lume!

9 Mai 1950 - Ziua Europei. „Declarația Schuman”, prezentată la 9 mai 1950 la Paris, în numele guvernului francez. Co-autorii, *Jean Monnet* și *Robert Schuman*, au precizat în declarație că propusa cooperare inter-europeeană va fi astfel concepută, încât să genereze interese comune în Europa apuseană, ceea ce va ușura integrarea economico-politico-financiară treptată, una din condițiile pacificării și normalizării relațiilor complexe dintre țările vest-europene, în special între Franța și Germania federală.

Fig. nr. 5: 9 Mai 1950 - Robert Schuman rostește faimosul discurs în favoarea viitoare uniuni și integrări europene, sărbătorită ulterior ca “Ziua Europei”

Părinții fondatori ai Uniunii Europene

Jean Monnet (1888 - 1979). Om politic francez, diplomat, consilier cu probleme europene al guvernului francez, timp de mai mulți ani. Experiența de viață, de om de afaceri, de bancher, a celor două Războaie Mondiale, formația moral-civică și intelectuală l-au determinat să creadă profund și să-și dedice viața cauzei integrării europene, pe mai multe planuri, realizată pas cu pas, în diferite domenii de activitate: economic, social, politic, financiar, militar, cultural, ideologic. O primă aplicare a ideilor sale unioniste, integratoare europene, a fost activitatea complexă pentru formarea și demararea activităților Societății sau Ligii Națiunilor, înființată în 1919, al cărei *secretar general adjunct* a fost, între 1919-1923. În perioada 1945-1950, a depus eforturi considerabile pentru promovarea ideii integrării europene, în diferite domenii și la diverse nivele, pe de o parte pentru refacerea Europei distrusă de Al Doilea Război mondial, pe de altă parte pentru construirea unei Europe unite, atât pentru ea însăși, cât și pentru a fi o contra-pondere viabilă blocului statelor socialist-comuniste, conduse de U.R.S.S. În calitate de consilier cu probleme europene al guvernului francez, a fost coautorul îndrăzneței și vizionarei „*Declarații Schuman*”, prezentată la 9 mai 1950 la Paris, prin care semnatarii și guvernul francez propuneau înființarea unei asociații vest-europene a cărbunelui și oțelului, două produse fundamentale, strategice, vitale, necesare dezvoltării economice capitaliste. Astfel, la 18 aprilie 1951, s-a format *Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO)*, prima comunitate europeană economică supranațională, postbelică - baza temeinică a viitoarei Uniuni Europene. CECO a fost alcătuită din: Franța, Germania federală, Italia, Olanda, Belgia, Luxemburg. Jean Monnet a fost primul președinte al Comitetului Executiv al CECO, între 1952 - 1955.

Fig. nr. 6: Jean Monnet și Robert Schuman

Robert Schuman (1886 - 1963). Jurist, om politic, diplomat francez, ministru de Finanțe (1946-1947 și 1955-1956), prim-ministru (noiembrie 1947 - septembrie 1948), ministru de Externe al Franței (1948-1952). Experiența de viață, profesională, politică, funcțiile de conducere ministeriale, deținute în perioada 1946 - 1950, tragediile Franței în cele două Războaie Mondiale l-au făcut să înțeleagă

foarte bine necesitatea unificării țărilor vest-europene în diferite structuri suprastatale, a integrării lor în diverse asociații și comunități economice, politice, militare, culturale etc., pentru reconstrucția postbelică și pentru stăvilirea amenințării pericolului comunist sovietic-stalinist. Ca urmare, în colaborare cu Jean Monnet, a fost artizanul și vocea oficială a proiectului de asociere și integrare europeană pe etape, proiect prezentat în „*Declarația Schuman*”, dată publicității la 9 mai 1950 la Paris, în numele guvernului francez. Coautorii, Jean Monnet și Robert Schuman, au precizat în declarație că propusa cooperare inter-europeană va fi astfel concepută, încât să genereze interese comune în Europa apuseană, ceea ce va ușura integrarea economico-politico-financiară treptată, una din condițiile pacificării și normalizării relațiilor complexe dintre țările vest-europene, în special între Franța și Germania federală. Textual: „*Uniunea Europeană nu se va forma într-o singură etapă sau în conformitate cu un singur plan. Aceasta va fi construită prin realizări concrete, care creează mai întâi o solidaritate de facto. Unificarea națiunilor din Europa necesită eliminarea vechii opoziții dintre Franța și Germania*”. Concret, cei doi artizani ai Europei unite propuneau: asumarea trecutului, conștientizarea prezentului, construirea împreună a viitorului. Între 1958-1960, Robert Schuman a fost președinte al Parlamentului European. În consecință, datorită rolului și importanței „*Declarației Schuman*” (9 mai 1950, Paris), acea zi a fost desemnată oficial „*Ziua Europei*”, iar Jean Monnet și Robert Schuman au primit, fiecare, din partea Parlamentului European, titlul de „*Părinte al Europei*”. Mai mult decât atât, zone politico-administrative sau rezidențiale, parcuri sau străzi din orașe al țărilor Uniunii Europene poartă astăzi numele lui Jean Monnet sau Robert Schuman (a se vedea și: *Historia, Roma 1957. Uniunea Europeană, 60 de ani de istorie. Încotro?*, anul XVII, nr. 183, Aprilie 2017, București).

—► *Monografia Județului Botoșani*, Editura Agata, Botoșani, 2018, 182 p.

În februarie 2018 a fost tipărită, după tribulații care au durat opt decenii, *Monografia Județului Botoșani*, lucrare statistică realizată în 1938 - 1939 de către economiștii Agenției Botoșani a Băncii Naționale a României și păstrată în text dactilografiat până astăzi. Unul dintre exemplarele textului original a fost identificat, cu ani în urmă, în arhiva personală a inginerului botoșănean Ioan Zaharia, de către regretatul muzeograf, prof. Ionel Bejenaru, care a luat în calcul, cu seriozitatea restitutorului rasat și experimentat, posibilitatea tipăririi acestui studiu economic, proiect editorial finalizat abia în 2018, la Editura Agata din Botoșani, cu implicarea directă, tehnică și financiară, a d-lui Ion Istrate, directorul acesteia.

Lucrarea era gata pentru tipar încă din aprilie 2011, când a fost datat *Cuvântul înainte*, semnat de Ionel Bejenaru. Acesta a scos în evidență ineditul, realismul și seriozitatea cercetării economice din 1938 - 1939, adevărată radiografie a Jud. Botoșani în perioada 1932 - 1937, „*cincinalul*” cu cea mai înaltă dezvoltare economică a României Mari, implicit și a județului nostru. Astfel, „*Botoșanii, județ în vechea sa configurație teritorială, fiind unul eminent de agrar, a excelat în agricultură, de dezvoltarea sau nede dezvoltarea ei depinzând*